

Paul Bäumer

Paul Bäumer byl držitel Železného kříže a velký pilot první světové války. Na svém kontě měl na konci Velké války 43 vítězství. Ze zubního asistenta se stal válečný hrdina. Létání ho provázelo po celý nedlouhý zbytek života a stalo se mu osudným. Ve 31 letech zemřel při havárii letadla, přesněji řečeno nového modelu stíhačky, který testoval.

Jak se zdá, i velcí spisovatelé musí chodit k zubaři a Erich Maria Remarque nebyl žádnou výjimkou. Jedním z pacientů Paula Bäumera byl právě on. Spisovatel si jméno svého dentisty a válečného hrdiny vypůjčil a využil ho pro svůj slavný román Na západní frontě klid.

Kromě jména a strany, za kterou bojovali ve Velké válce, nemají oba Paulové mnoho společného. Jedním ze základních rozdílů mezi nimi je, že pravý Bäumer byl zubním asistentem a literární Bäumer pouhým maturantem. Teď si asi říkáte: „Proč by nás to mělo zajímat?“ Odpověď zní: „Je to důležitější, než se zdá. Brzy vysvětlím proč.“

Paul narukoval do armády spolu s partou několika kamarádů z maturitního ročníku gymnázia v malém německém městečku. To bylo na začátku války, kdy lidé ještě měli ideály a věřili, že jít bojovat za vlast je čest. Nikdo netušil, co válka přinese, a hlavně ne chlapci, kteří, nabuzeni řečmi svého třídního profesora o železném mládí Německa a vidinami slávy a hrdinství, upsali svou duši ďáblu. V té době byli pouze devatenáctiletými chlapci, kteří měli sny a plány do budoucna. Válka měla být jen chvilkové zdržení, něco, co si vyřídí, a za moment budou zase zpět, připraveni si své sny splnit.

Kemmerich chtěl být lesníkem, Leer se viděl obklopen krásnými dívkami... Paul ne. Neměl plány. Byl inteligentní, ale ztracený a nerozhodnutý, co se životem dál; tak jak to vidím u sebe samé i celé své třídy. Nelíbil se ničím od ostatních chlapců svého věku. Toho se válka ujala všemi deseti a obrátila to s potměšilým úšklebkem proti němu. Celý život měl před sebou, dokud ho o to privilegium zákopy nepřipravily.

Netrvalo dlouho, než chlapci zjistili, jak plané byly všechny ty řeči o prokázání obrovské služby lidu, vlasti a císaři... První to na vlastní kůži poznal Behm, který s válkou nechtěl mít nic společného. Byl to pacifista a vůbec nejmírumilovnější člověk, který v té době v Německu žil. Přesto však podlehl nátlaku svých vrstevníků a rodičů, jež by neváhali sáhnout po slovech jako zbabělec. Nemohl zůstat pozadu a osud mu to oplatil kulkou do oka a dlouhými hodinami plnými bolesti, zakončenými smrtí.

To byla první smrt, která se Bäumera přímo dotýkala. Pak následoval Kemmerich. Kemmerich s nevinným obličejem a křehkými kostmi. Všichni si uvědomovali, že nejsou nezničitelní. S každým dalším dnem v bubnové palbě, s každým dalším výbuchem granátu a s každou další prolitou kapkou krve, ať už francouzskou, nebo německou, si to uvědomovali čím dál víc. Zároveň se čím dál více obrňovali a pohřbívali to, co je dělalo ještě donedávna **jimi**, čím dál hlouběji.

To se pochopitelně týkalo i Paula. Pokud se chtěl co nejdéle udržet naživu, musel se postupně vzdávat malicherností, které by v civilu byly normální, či snad dokonce žádoucí. Když se ozvala píšťalka, musel popadnout pušku a vřít se do horoucích pekel. Nesměl vidět

lidi, musel vidět terče. Nesměl cítit. Nesměl cítit. Nesměl truchlit. Nesměl litovat. Nesměl mít strach ani výčitky. Musel se naučit být připraven zemřít každou vteřinou. Musel se naučit nevnímat steny umírajících. Musel vytěsnit zápach tlejícího masa a těžkou nasládlou vůni krve. Musel přestat být tolik člověkem a začít být více strojem, protože to byl jediný způsob, jak si zachovat psychické zdraví. Jak se naprosto nezhroutit. Jak nepodlehnout stresu dělajícímu z dospělých mužů děti a mrzačícímu stejně jako šrapnel nebo odporné choroby. Člověka měnila válka k nepoznání.

Paul sám věděl, že je jiný. V dlouhých hodinách strávených čekáním, často trýznivějším než samotná akce, občas zabloudil myšlenkami do zakázaného území. Vzpomínky na domov a dětství. Všechno bylo hezké a stejné jako dřív, ale on už toho nebyl součástí. Cítil se jako turista ve svých vlastních vzpomínkách. Nevěděl, jestli by mohl navázat na to, co bylo. Válka ho nutila se bránit tak dlouho, až byl Paul Bäumer mrtev. Nahradila ho jakýmsi duchem, který byl jen stínem toho studentíka z německého maloměsta, a ten teď osidloval jeho tělesnou schránku.

Za normálních okolností by byla čtrnáctidenní dovolená hezky doma, daleko od zákopů a vybuchujících střel, důvodem k radosti, ale Paulovi nastavila zrcadlo a ukázala mu ošklivou pravdu. Duch Paula Bäumera nestačil k tomu, aby se mohl vrátit domů. Nemyslím fyzicky. Myslím se vším všudy. Zjistil, že s tím svým duchem je doma víc tam v rozbahněných flanderských zákopech s ostatním tělesnými schránkami, obydlími duchy bývalých já.

„To je všechno velice pěkné, ale pořád nechápu, proč by mělo být důležité, že jeden Paul Bäumer byl zubař a ten druhý maturant?“ Jako bych to slyšela... Každý muž potřebuje něco, co ho požene dál. Kdyby jim chyběl důvod bojovat, přežít a vrátit se domů, proč by se měli snažit? Proč by to neměli vzdát?

Na některé čekala doma žena a děti. Na některé čekalo řemeslo, ke kterému se mohli po válce vrátit. Někteří už si stihli vybudovat a zařídit život, režim, na který mohli znovu najet a postupně se znovu aklimatizovat. Co má ale takový maturant? Plnicí pero rovnou vyměnil za pušku a první věc, kterou v životě poznal, bylo zabíjení. Jak se vrátit k životu, když ho nikdy nepoznal? Těžko. Co po návratu čekalo na mladého Paula Bäumera? Maturitní vysvědčení? Knížky? Rodina, která mu už nikdy nebude rozumět?

Byl ztracený a nevěděl, co bude dál. Na bitevním poli nechal duši a později i tělo. Na tváři mělo vyrovnaný výraz.